

Dames en Heren.

Mijn Moeder en ik waren in drie Japanse kampen, Sanantu, Tjihapet en Tjideng.

Dit is een kijkje in het leven van mijn moeder, vader en mijzelf.

Haar naam was Alida Hendrika Roos Lily, geboren Sulewesi 1915. Haar vader was Assistant Resident voor het binnelands bestuur. Zij hadden een erg good leven.

Er waren drie dochters and twee zoons, de oudste zoon Fred is in de kampen van de Pakanbaru Spoorweg overleden.

Zij was getrouwd met mijn vader Ceasar Herman ten Cate, hij was 25 jaar ouder dan mijn moeder. Zij woonden op een rubber plantage in Sibolga, Sumatra. Ik ben in 1940 in Batang Taroe geboren.

Toen de oorlog uitbrak ging zij met mij en een vriendin in February 1942 naar Batavia.

Eerst verbleven we bij familieleden en daarna met haar vriendin Eve Kramer in Soekabumi.

Twee keer zijn Japanse soldaten, toen zij alleen thuis was, het huis binnen gekomen met de bedoeling haar aan te randen. Ze werden bang toen ik "moord en brand" krijste. Later vertelde ze mij dat dit haar leven gered heeft.

Gelukkig kwam haar zuster Jeane en dochter Letty met de laatste trein van Surabaya naar Soekabumi. Zij kreeg een baan bij een neutrale Zwitserse horlogemaker. Dat was erg nodig omdat alle banken nu gesloten waren en mijn moeder niet veel geld meer had.

Een korte tijd later moest zij zich melden bij de Japanners en werden we in het eerste kamp geïnterneerd. Eerst mocht Jeane nog werken maar korte tijd later werd de deur gesloten en mocht niemand het kamp meer in of uit.

Niet lang daarna moesten wij opnieuw pakken en kwamen we terecht in Tjihapit.

De volgende verhuizing naar Tjideng, was in begin van April/Mei 1945. Onze reis van Bandoeng naar Batavia was het zelfde als is beschreven in Boudewijn van Oord's boek Tjideng Reuion. Ik geloof dat we op de zelfde trein waren.

We woonden in het eerste huis aan de linker kant van Laan Trivelli. In een gesprek met Boudewijn denkt hij dat wij in het zelfde huis terecht kwamen, samen met 106 andere mensen.

Nu een paar anekdotes van mijn moeder.

Zij was een van de vrouwen in Tjideng die met anderen het brood van de vracht auto moest begraven. Daarna kreeg het camp drie dagen geen eten.

In die tijd werkte Eve Kramer in het lijkenhuis, ze maakte bamboe manden waarin de doden weg gehaald werden. Zij deed het om een beetje meer eten te krijgen voor haar zieke zoon Boudewijn die in het hospitaal was.

In die drie dagen is Boudewijn gestorven. Wat een ramp dat zij ook een mand moest maken for haar enige zoon.

Een andere keer heeft mijn moeder 50 ml of bloed gegeven met 5 andere vrouwen. Haar zuster Jeane, Charlie Helms en haar zoon waren erg zwak door de dysenterie en oedeem in het Tjideng hospitaal. Helaas is de zoon van Charlie Helms toch overleden.

In April 1944 gaf zij twee blikjes gecondenseerde melk aan een andere vrouw. Haar zoon was erg ziek in het hospitaal. Deze dame (Pam) heeft twee tekeningen gemaakt van mij en van mijn nicht Letty. Ik heb hier de twee tekeningen. Gelukkig is haar zoon blijven leven. Letty heeft de tekening van haar op het omslag van haar boek: Memoires van een Indonesisch Kampleven, Holland and America.

Nu een paar anekdotes van mij.

Mijn eerste herinnering van Tjideng was de brug over het Kanaal het bamboe gedeck en grote poort, en later de apen. Wij speelde met stenen and stukjes hout. Wij hadden geen speelgoed. Alles dat ik had was mijn gooling. We deden wat alle kleine kinderen doen en amuseerden ons, niet bewust van het lijden van onze ouders en de ellende die zij meemaakten.

Na de oorlog einde verbleven we eerst in Hotel des Indies en later in een huis naast de officiers mess. Een Gurhka Major Henning had opdracht gegeven aan een van zijn Gurhka soldaten ons te beschermen. Wij noemden hem nummer 91 omdat het onmogelijk was om zijn naam uit te spreken, het was veel makkelijker om hem en nummer te geven.

In 1946 zijn wij met het schip Indra Poura naar Holland gegaan. Voor ons vertrek, gaven de officieren ons een paar cadeautjes maar helaas zijn die aan board het schip gestolen.

Het leven voor ons was erg moeilijk. Mijn vader was nog in Indonesië en mijn moeder moest werk en een huis voor ons vinden. De Hollandse mensen wilden ons niet omdat zij het ook erg slecht hebben gehad onder de Duitsers. Vele artikelen waren alleen verkrijgbaar met een bonboekje. Ik heb op vier lagere scholen gezeten en moet zeggen dat het geen prettige tijd voor mij was.

Ik vond de onderwijzers er rancuneus en zij pestten de gerepatrieerde kinderen. Het maakte ons leven op school erg moeilijk.

Mijn ouders zijn gescheiden en mijn moeder is hertrouwd. In 1951 begonnen wij een nieuw leven in Australië. Wij hadden een erg good leven in Australië.

In 1965 zag ik mijn vader weer, toen ik op vakantie in Europa was. Hij woonde in Amsterdam en was ook hertrouwd.

Mijn moeder is gestorven toen zij over de 100 jaar oud was.

Nu even terug naar mijn vader.

Hij was een kampioen in voetbal en tennis. Hij heeft gevoetbald voor A.V.V., HBS, Ajax, O.S.V.B. en voor Holland in de Olympische Spelen in 1912 in Helsinki. Holland kreeg een broze medaille en die heb ik nog.

Aan het begin van de oorlog was hij in het Koninklijke Nederlands Indische Leger(KNIL) maar na de capitulatie was hij tot 8 juni 1943 onder huisarrest op de plantage. Dit was bijzonder want de meeste blanken waren al lang in krijgsgevangen-kampen. Mijn vader heeft later ontdekt dat dit geregeld was door een Japanner waarmee hij vroeger veel tennis had gespeeld in Sumatra.

Daarna was hij in Arensburg hospitaal gevangen met zes honderd andere mannen. In 1944 werd hij getransporteerd naar Si Rengo Rengo in Sumatra, het “vally of death camp”, bekend als het “Kamp van de Hel in de Rimboe”.

Door zijn beriberi, dysenterie en malaria en gebrek aan vitamine was hij bijna blind geworden. Maar hij kwam er toch levend uit met een gewicht van 58 kilo.

In 1948 werd hij gevraagd door O.S.V.B. in Sumatra om in een veteranen wedstrijd te spelen, bestaande uit de oude Medan-elftal tegen een plantage team. De wedstrijd was het voorprogramma voor de hoofdwedstrijd van O.S.V.B. tegen “de Tijgers”.

Hij heeft het enige doelpunt gemaakt. Zij hebben hem een zilveren schotel overhandigd waarop staat “Oud maar niet koud.” Ik heb die schotel nog in Australia.

Het is pas sinds de laatste jaren dat ik ben gaan denken over mijn vroegere leven. Ik ben erg blij dat mijn moeder haar memoires heeft opgeschreven en dat ik de kans had om ze te lezen en er met haar over te praten.

Ik ben ook blij dat ik de kans had om u vanmiddag een inkijkje in die memoires te geven.

Ik dank U voor U aandacht.